

4. Васильев, С.А. Философский анализ гипотезы лингвистической относительности / С.А. Васильев. – Киев : Наукова думка, 1974. – 135 с.
5. Верещагин Е.М. Язык и культура / Е.М. Верещагин В.Г. Костомаров – М. : Русский язык, 1976. – 248 с.
6. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / Пер. с англ. А. Д. Шмелёва. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
7. Гессен С.И. Основы педагогики: Введение в прикладную философию: Учебное пособие для вузов / Отв. ред. и сост. П.В. Алексеев. – М.: «Школа-Пресс», 1995. – 448 с.
8. Гумбольдт В.О различии строения человеческих языков и его влиянии на духовное развитие человеческого рода [Электронный ресурс] / В.О Гумбольдт – Режим доступа: <http://www.philologoz.ru/classics/humboldt.htm>.
9. Гухман М.М. Лингвистическая теория Л. Вайсгербера / М.М. Гухман // в кн. : Вопросы теории языка в современной зарубежной лингвистике. – М., 1961. – С. 123-162.
10. Закон України. Про освіту. Стаття 6. [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 34, ст.451. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12>.
11. Иванова Г.А. Педагогические основы формирования языковой личности посредством культуры иноязычного: автореф. дисс. на соиск. уч. степ. канд. филос. наук.: спец.: 13.00.01. «Общая педагогика» [Электронный ресурс] / Г.А. Иванова – Якутск, 2000. – 144с. – Режим доступа: <http://www.childpsy.ru/dissertations/id/18561.php>.
12. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
13. Кассирер Э. Проблема человека в западной философии [Электронный ресурс] / Э. Кассирер. – Режим доступа: http://krotov.info/lib_sec/11_k/kas/sirer_1.htm.

The article examines the significance of the original literary text in the culturological education practice, reveals the value of mastering foreign language and foreign literature for cultural dialogue in the context of adopting the world's values.

Key words: *culturological education, the original language, literary text, cultural text, intercultural dialogue, the concept of educational development, picture of the world.*

УДК 378.016:81'243:159.942

Маслюк Л. П.*

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ КОМУНІКАЦІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглянуті фактори, які є значним важелем для посилення мотивації студентів ВТНЗ, створення та підтримки інтересу до вивчення іноземної мови. Доведено, що введення елементів новітніх засобів комунікації необхідне у вирішенні проблем теорії та практики викладання іноземних мов.

Ключові слова: *саморозвиток особистості викладача, адаптація особистості студента, особистісно-орієнтована освіта, мультимедійні технології.*

Стратегію сучасної вищої технічної освіти складають суб'єктивний розвиток і саморозвиток особистості викладача, здатної здійснювати інноваційні процеси в широкому сенсі. Ця стратегія втілюється в принциповій спрямованості змісту і форм навчального процесу вищої технічної школи на пріоритет особистісно-орієнтованої освіти. М. Шеллер, розкриваючи «суть освіти взагалі», відзначав, що «якщо подивитися на освіту як на щось ідеальне, завершене, то

* © Маслюк Л. П., 2012

вона виступить, в першу чергу, як індивідуально-самобутня форма, образ, ритміка, у межах яких і пропорційно яким відбувається вся вільна духовна діяльність людини» [1, с. 21].

Центральне місце в навчальному процесі належить студентів. Навчання мові повинне переростати в освіту особистості. Для цього необхідно навчати вчитися, організовувати навчання в інтересах її розвитку. Тільки за таких умов забезпечується досягнення високих результатів безпосередньо у здобутті іншомовних знань, навичок та умінь. Для досягнення цього викладачам слід зосередити свою діяльність перш за все на формуванні світогляду, поглядів на навколишній світ та місце у ньому.

Важливими для дослідження даної теми є роботи Л. Куликової, які покладають проблему саморозвитку особистості в основу методології виховання і освіти, аналізуючи суть і механізми цього процесу, його структурні компоненти і їх взаємозв'язок, виявляють специфіку особистісного розвитку в юнацькому віці, створюючи тим самим передумови для дослідження особливостей саморозвитку особистості в системі вищої освіти. Виходячи з робочого визначення, запропонованого Л. Куликовою, «саморозвиток особистості – це процес цілеспрямованої творчої зміни особистістю власних духовно-ціннісних, етичних, практичних, інтелектуальних, характерологічних особливостей для найбільш успішного досягнення своєї життєвої мети й ефективнішого виконання свого людського, соціального призначення» [2, с. 312-315].

Головною метою навчання іноземним мовам у вищих немовних закладах є, перш за все, підготовка спеціалістів до професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою. Тобто, опанування іноземної мови розглядається як набуття студентами комунікативної компетенції для практичного користування іноземною мовою: уміння працювати з відповідною іншомовною літературою за фахом, брати участь у переговорах та міжнародних конференціях, писати статті іноземною мовою, листуватися з іноземними партнерами. Український спеціаліст має бути конкурентоспроможним, вміти «виживати» і адаптуватися в глобальному суспільстві, застосовуючи свої знання, набуті впродовж життя, у власній практичній діяльності. Загальною метою типової Програми викладання іноземної мови для професійного спілкування є формування у студентів професійних мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовищ.

На думку словенського професора Р. Вечтерсбача, на перше місце в навчанні мові повинне ставитися завдання адаптації особистості студента до реального життя [3, с. 7-9]. Нові засоби масової комунікації, що використовуються у сфері освіти, дали нам можливість переглянути основні питання методики викладання мов – як і чому ми навчаємо. Ми зобов'язані так розвивати студента, щоб він був підготовлений до всіх змін в майбутньому і зміг подолати ще невідомі йому проблеми та поводитися адекватно до ситуації.

Слід констатувати посилення інтересу з боку методистів у галузі викладання іноземних мов до проблеми «людини в мові». [4, с. 9] Методисти та викладачі-практики все більш усвідомлюють, що сучасна вища технічна освіта, яка складає суб'єктивний розвиток і саморозвиток особистості викладача, здатна здійснювати інноваційні процеси у викладанні іноземної мови. Така стратегія втілюється в принциповій спрямованості змісту і форм навчального процесу вищої технічної школи на пріоритет особистісно-орієнтованої освіти.

Дослідник Р. Фойерстайн виявив декілька умов, наявність та формування яких забезпечує успішне оволодіння іноземною мовою студентами вищих технічних закладів [4, с. 12-14].

1. Розуміння важливості навчальних завдань для себе і свого майбутнього.
2. Оволодіння стратегією подальшого самонавчання. Так, при вивченні певного лексичного матеріалу необхідно засвоїти способи самостійної роботи з оволодіння іншими лексичними елементами.
3. Бажання працювати над розв'язанням навчальних завдань.
4. Почуття компетентності, здатності вирішувати поставлені завдання. Важливо формувати позитивний «Я-образ», упевненість у своїх силах. Для цього викладач і створює в ауді-

торії відповідну атмосферу, підтримує студентів, допомагає розвивати їх компетентність, забезпечувати успішне оволодіння мовою.

5. Здатність до контролю та управління своєю поведінкою і діяльністю.
6. Уміння ставити реальні цілі, планувати шляхи їх досягнення. Багато у формуванні цієї якості залежить і від викладача, його пояснень, особистого прикладу цілеспрямованої роботи у досягненні поставлених цілей.
7. Потреба й здатність йти назустріч викликам життя, навчання, відповідати на них. Викладач може допомогти в пошуку й вирішенні таких завдань, зорієнтувати студента на подолання відповідних труднощів.
8. Усвідомлення необхідності та наявності змін у своїх якостях, рівні підготовки. Важливо сприяти такому розвитку, оцінювати його, сприяти активізації самовпливу студента, пам'ятаючи про те, що розвиток – це основне завдання освіти.
9. Упевненість у здатності до позитивних змін, до успішного вирішення проблем. Викладач впливає на розвиток цієї якості переконанням, індивідуалізацією завдань, особистим прикладом.
10. Готовність і здатність до участі в спільній роботі. Формуванню цієї умови сприяє широке застосування комунікативного підходу при навчанні іноземній мові.
11. Індивідуальність студента. Викладач покликаний підтримувати прояви індивідуальності студента при вирішенні навчальних завдань. Почуття приналежності до групи, групової роботи. Слід всіляко підтримувати прагнення до активної спільної роботи студентів.

Мета статті – дослідити, як Інтернет впливає на особистість студента в його адаптації до реального життя. Ще яких-небудь двадцять років тому на заняттях з іноземних мов використовувалися, в кращому разі, магнітофон або проектор для слайдів. Зараз дуже багато що змінилося, з'явилися різні доступні засоби мультимедійних технологій, які неймовірним чином розширюють можливості викладачів, значно полегшують їх працю, оптимізують вивчення мов, роблять його процесом відкриття незвіданого світу іноземної мови і його культури, допомагають подолати бар'єри між людьми та суспільствами.

На жаль, нерідко доводиться стикатися з тим, що студенти краще володіють навиками роботи на комп'ютері і уміють швидше знайти потрібний матеріал, ніж викладачі. Можна знайти ряд виправдань із цього приводу: не вистачає комп'ютерів, немає доступу до Інтернету, немає в наявності потрібних програм, але якщо все вищеперелічене є, тоді справа тільки в бажанні навчитися чомусь новому. Крім того, із-за бурхливого розвитку засобів комунікації те, що ми дізнаємося сьогодні, стає застарілим завтра. Тому, якщо ми хочемо йти в ногу з часом, необхідно знати та вміти застосовувати на практиці деякі досягнення технологій. Тому, одним з технологічних досягнень, що використовується у викладанні іноземних мов, безперечно, є Інтернет. Зараз багато вчених говорять про появу нової культури викладання у зв'язку із застосуванням комп'ютерних технологій. Бурхливе зростання Інтернету протягом останніх декількох років зробило його магічним вікном в знання. Крім залучення студентів до різноманітних лінгвістичних вправ таких, як виконання завдань з читання, граматики, письма, Інтернет міняє не тільки спосіб нашого життя та роботи, але й спосіб нашого мислення.

Обговорюючи переваги використання новітніх засобів комунікації у викладанні іноземних мов, логічно було б порівняти традиційний метод (викладач – група) з навчанням із залученням інтернет-технологій (ІТ), що на нашу думку забезпечує:

- 1) мультимедійний гіпертекст (відео-, аудіо-можливості, зв'язок з великою кількістю різноманітних джерел);
- 2) високу мотивованість та зацікавленість;
- 3) необмежену кількість новітньої автентичної інформації;
- 4) самоконтроль та координацію процесу викладачем;
- 5) можливість спілкування (синхронного/асинхронного) з носіями мови, знайомство з культурою іншої країни та регіону.

Безперечною перевагою цієї сучасної технології є мультимедійний гіпертекст з неймовірною кількістю зв'язків і посилань. Наприклад, читаючи відгук про який-небудь фільм на <http://www.filmsite.org/films.html>, можна зупинитися у будь-який момент, перейти до інших сторінок, якщо треба отримати інформацію про того або іншого актора, дізнатися про інші відгуки про цей фільм, про жанр фільму, режисера, премії фільму, про історію створення, про автора сценарію, про те, по мотивах якого твору сценарій був створений (якщо це літературний сценарій) і так далі [5]. Цей список можна продовжувати до безкінечності. Крім того, ви побачите фрагменти з цього фільму, почуєте голоси героїв, знайдете найзнаменитіші цитати і інше. Наступною незаперечною перевагою є постійний доступ до найсвіжішої інформації. Наприклад, на сайті <http://www.webwombat.com.au/intercom/newsprs/index.html> є свіжий номер будь-якої газети світу. Електронні журнали для викладачів іноземних мов і міжкультурної комунікації оновлюються кожного місяця або частіше, наприклад, журнали по тестуванню – Electronic Journal on Testing (<http://www.surrey.ac.uk/ELI/ltr.html>) оновлюється два-три рази на місяць [6].

Розглянемо можливі засоби використання ресурсів та послуг Інтернету на заняттях з іноземної мови:

- викладач може до заняття підібрати ті або інші аутентичні матеріали для обговорення питання з теми, яку вивчають;
- записати звукову інформацію (цікаві виступи на різні теми носіїв мови);
- обговорити листи, які були одержані студентами з електронної пошти;
- провести в групах обговорення, дискусію за тією або іншою проблемною інформацією, яку одержали студенти з ресурсів Інтернету;
- провести лінгвістичний аналіз певних повідомлень, усних або письмових висловів носіїв мови, які містять фразеологізми, реалії, ідіоми, прислів'я, неологізми, які відображають специфіку функціонування мови, що вивчається.

Таким чином, перш ніж ввести нові технології і використовувати Інтернет як засіб навчання, треба відповісти на наступні питання:

- чи принесе Інтернет більше користі, ніж традиційне навчання?
- чи буде це сприяти інтенсивності навчання?
- які нові елементи можуть бути представлені через Інтернет?
- яка реакція групи?
- чи відчуваєте ви себе впевнено, коли стикаєтеся з технічними, методологічними та іншими проблемами?

При використанні мультимедійних технологій значним чином міняється роль викладача. Якщо в процесі традиційного навчання він – наставник і головна особа, спілкування учень – викладач носить більш «інтимний» характер, то в комп'ютерному класі викладач – лише координатор, спілкування із студентами може бути охарактеризоване як опосередковане, непряме. При комп'ютерному навчанні значним чином зростає мотивованість тих, хто навчається, їх незалежність, а це, отже, приводить до підвищення самоконтролю в процесі вивчення іноземної мови. Відповідно, зацікавленість студентів збільшує кількість часу, витраченого на підготовку домашнього завдання, розробку проектів, створення власних Веб-сторінок, де викладач знайде велику кількість матеріалів, які допоможуть йому підготуватися до занять, а саме: вправи (граматика, читання, вимова, письмо); плани уроків і учбові програми; лекційні курси; наукові статті і рецензії; наукові книги; електронні журнали для викладачів; матеріали конференцій; сайти, присвячені викладанню іноземних мов за допомогою новітніх технологій; словники, довідники, енциклопедії.

Список використаних джерел

1. Шеллер М. Формы знаний и образование/ М.Шеллер. – М. : НВИ, 1994. – 21 с.
2. Куликова Л.Н. Проблемы саморазвития личности / Л.Н.Куликова.–Хабаровск : Изд-во ХГПУ, 2008. – 326 с.
3. Вечтерсбач Р. Проблемы технологии обучения иностранным языкам/Р.Вечтерсбач. – Warshawa: The Internet Fest Journal, 2009. – 79 с.
4. Фойерстайн Р. Using in ESL Writing Instruction/ Р. Фойерстайн. – Warshawa, The Internet Fest journal, 2009. – 79 с.
5. <http://www.filmsite.org/films.html>
6. <http://www.webwombat.com.au/intercom/newspr/index.Html>

Material which is a strong lever in increasing motivation, creating and keeping the interest to studying the foreign language has been considered in the article. The necessity of introduction of elements of the latest means of communications to solve the problems of theory and practice in foreign language teaching has been proved.

Key words: *the self-development of teacher personality, the adaptation of student personality, personal-oriented education, the multimedia technologies.*

УДК 378.147:37.011.3-051:80

Мишеніна Т.М.*

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ДИДАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розкрито шляхи формування лінгводидактичної компетенції як складової дидактичної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей. Виокремлено тематичні групи лінгводидактичних термінів. Наведено форми роботи зі студентами-філологами, спрямовані на формування лінгводидактичної компетенції у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: *лінгводидактична компетенція, дидактична компетентність, учителі філологічних спеціальностей.*

Одним із визначальних напрямів модернізації вищої педагогічної освіти нині є формування дидактичної компетентності майбутніх учителів філологічних спеціальностей, необхідним компонентом якої є лінгводидактична компетенція, яка передбачає знання фахової термінології. З огляду на зазначене вище, професійне засвоєння фахової термінології в підготовці вчителів філологічних спеціальностей є однією з найважливіших проблем сучасної вищої педагогічної освіти. Для задоволення професійних потреб та забезпечення належної культури фахового спілкування майбутньому вчителю-словесникові слід засвоїти значну систему термінів, зокрема лінгводидактичних, що в останні десятиліття значною мірою зазнали структурно-семантичних трансформацій й оновлення.

Лінгводидактична термінологія, поряд із психологічною, дидактичною, лінгвістичною тощо, складає фаховий словник учителя філологічних спеціальностей; володіння нею свідчить про глибоке розуміння професійних понять і явищ. Водночас процес опрацювання лінгводидактичної термінології у вищих навчальних закладах педагогічного профілю – досить складний, що зумовлено стрімким розвитком шкільної освіти й методичної науки в останні десятиліття, зміною пріоритетів і підходів до навчання гуманітарних предметів, пов'язаний не тільки з вивченням курсу методики української мови, а й суміжних із лінгводидактикою дисциплін.

* © Мишеніна Т.М., 2012